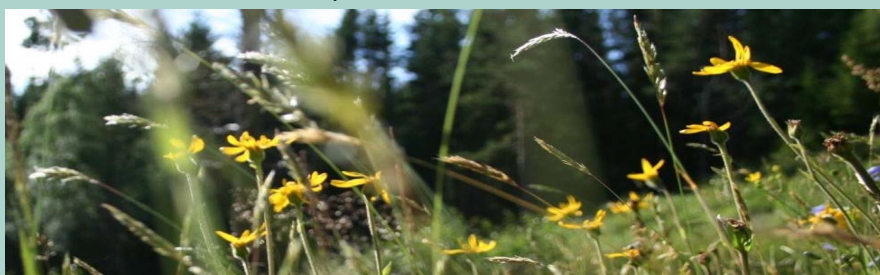

SLÅTTEMARKER OG BLOMSTERENGER. HVA ER HVA? -og hvordan kan de være nyttige?

v/ Ellen Svalheim

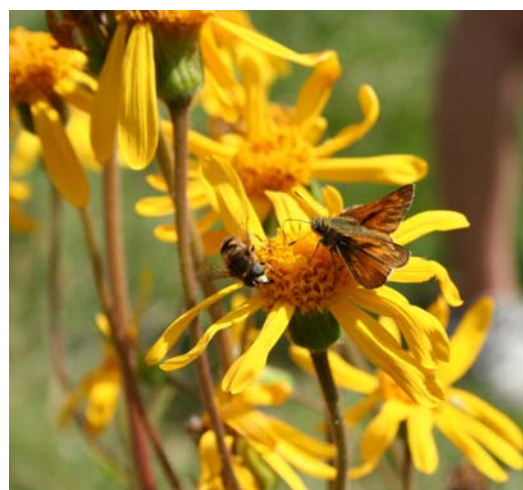

SLÅTTEMARKER- EN TRUA NATURTYPE

Den gamle, tradisjonelle typen slåtteeng:

- ikke innsådd eller pløyd i nyere tid
- stedegent plantemateriale
- ble slått seint fra midten av juli, ofte med etterbeite
- i liten grad tilført gjødsel
- Kontinuerlig drift i generasjoner
- Stort mangfold med spesialiserte arter

«Villenger»

Solblom (*Arnica montana*), NT.

Svalheim 29.09.17

MILJØDIREKTORATET LEDER ARBEIDET

- 2009: Handlingsplan for slåttemark.
 - Oppfølgingsarbeidet starter
 - Egen støtteordning til skjøtsel
- 13.mai 2011: Utvalgt naturtype, UN.
- 2012: alle fylkene er involvert
- 2016: om lag 600 enger følges opp
- 2016 handlingsplanen revideres

Svalheim 29.09.17

16.06.15

«LOOK A LIKE - ENGINE»

EGNA AREALER FOR UTVIKLING AV BLOMSTERENG (TØRRENG)

«Barndommens blomstereng»

- Lysåpne
- Opplendt, skrin og tørkesvak jord,
- Gjerne grunnlendt / fjell i dagen
- Ikke mye tråkk / slitasje
- Ikke svartelista arter eller brysomme rotugas

BLOMSTERENG FRA EKSISTERENDE GRASMARK

Må påregne en restaureringsfase, ofte med to slåtter pr år:

- Første slått allerede i midten/slutten av mai, mens tørrstoff-produksjonen er maksimal og før løvetann kaster frø.
Avpussa materiale kan fjernes med én gang.
- Andre slått når de fleste engartene har avblomstra i august. Høyet skal tørke / frø drysse i 3-5 dager før raking og fjerning
- Behov for førsteslått vurderes på nytt etter 2-5 år.
- Stedegne urter sås inn etter andre slått.
 - Må påregne innsåing/supplering av arter årlig i flere år
- Ev. utsetting av pluggplanter av arter som har vanskeligere for å etablere seg

EKS: STEDEGNE ARTER FOR ØSTLANDET

<http://blomstermeny.no/uncategorized/villblomster>

NIBIO utformer artslister for
ulike formål og grunnforhold

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Familie	Blomstringsmåned
Marianøkkeblom	<i>Primula veris</i>	Nøkleblomfam.	4-5
Korskknapp	<i>Glechoma hederacea</i>	Leppeblomstfam.	4-5
Knollerteknapp	<i>Lathyrus linifolius</i>	Erteblomstfam.	5-6
Engtjæreblom	<i>Viscaria vulgaris</i>	Nellikfam.	5-7
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	Storkenebbfam.	5-7
Karve	<i>Carum carvi</i>	Rosefam.	5-7
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>	Rosaceae	5-7
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>	Maskeblomstfam.	5-7
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>	Nellikfam.	5-8
Ormehode	<i>Echium vulgare</i>	Rubladfam.	5-7
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	Bergknappfam.	6-7
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	Erteblomstfam.	6-7
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	Kurvplantfam.	6-7
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>	Nellikfam.	6-8
Skogkløver	<i>Trifolium medium</i>	Erteblomstfam.	6-8
Tirltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	Erteblomstfam.	6-8
Rundbelg	<i>Anthyllis vulneraria</i>	Erteblomstfam.	6-8
Oksetunge	<i>Anchusa officinalis</i>	Rubladfam.	6-8
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	Skjermplantfam.	6-8
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	Kardeborrefam.	6-8
Fagerklokke	<i>Campanula persicifolia</i>	Klokkefam.	6-8
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	Klokkefam.	7-9
Blåknapp	<i>Succisa pratensis</i>	Kardeborrefam.	7-9
Gulkløver	<i>Trifolium aureum</i>	Erteblomstfam.	7-9
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	Leppeblomstfam.	7-9
Kransmynte	<i>Clinopodium vulgare</i>	Leppeblomstfam.	7-9
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>	Kurvplantfam.	7-9
Smørbukk	<i>Hylotelephium telephium</i>	Bergknappfam.	7-9
Engknoppurt	<i>Centaurea jacea</i>	Kurvplantfam.	7-9

Svalheim 29.09.17

PLEN SOM UTGANGSPUNKT

Test om arealet kan egne seg:

Slipp opp plenen, se hvor aggressivt grasene er, se hvilke arter som finnes i plenen

Svalheim 29.09.17

SPESIALENGER: EKS KLØVERENG

- Viktig for pollinerende insekter
- Eks arter: skogkløver, rødkløver, hvitkløver, fuglevikke, gulskolm, gjerdevikke, rundskolm, tiriltunge, knollerte-knapp m.fl.
- moldfattig leirjord
- Sein slått, etter at kløveren er avblomstra

SPESIALENG: EKS LANGGRASENG / KANTSONE

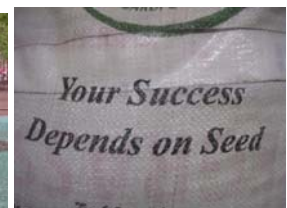
Langgraseng: Slås som standard blomstereng én gang pr år

I kantsoner inn mot og under trær kan vegetasjonen slås bare annenhvert eller tredjehvert år for å hindre oppslag av kratt.

NYANLEGG

- Større mulighet for å skreddersy anleggsjorda til ulike vegetasjonstyper
- Større mulighet for å velge riktig plantemateriale / frøblanding
- Blomstereng kan også etableres ved flytte nyslått gras (eller høy) fra ei semi-naturlig slåtteeng (donor-lokalitet)

TING TAR TID!

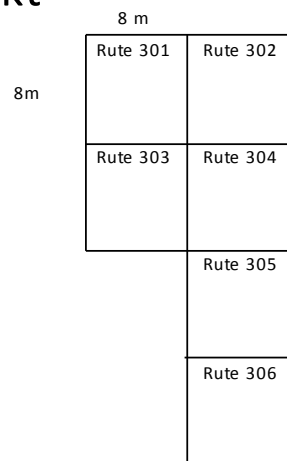
16.06.15

«FRA GRASMARK TIL BLOMSTERENG» -et 4-årig utmagringsprosjekt

Uttesting av ulike metoder for raskest mulig utmagring av næringsrik mark:

- Slått en/- eller to ganger pr sesong
- Tilbakeføre avpusa materiale/ eller rake og fjerne det
- Tilføre sagmuggtørrstoff (for å immobilisere N)
- såing av halvparasitt *Rhinanthus minor*

Innsåing av blomsterengfrø i alle behandlingene etter at utmagringstiltaka har virka i ett år.

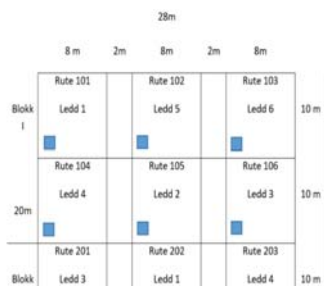
Prosjektleder: Trygve Aamlid, NIBIO

Svalheim 29.09.17

UNIVERSITETET I OSLO, BLINDERN

-er et av seks område
som er med i
prosjektet

Svalheim 29.09.17

16.06.15

NANNESTAD

SLOTTSPARKEN

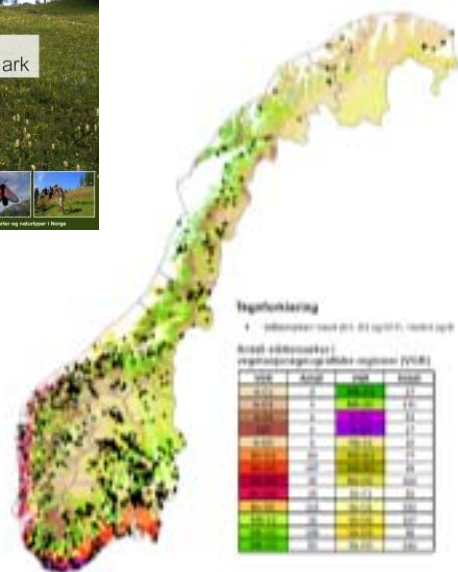
LANDSKAPØKOLOGI

BEHOVET FOR MELLOMLIGGENDE ENGER

FRAGMENTERING TRUER DELER AV MANGFOLDET

600 artsrike enger som ligger spredt over hele Norge er ikke nok for å ivareta mangfoldet i dem:

- Genetisk utarming ved isolasjon
- Behov for nettverk/ «stepping stones»
- Vanlige eng-arter er og på retur

BLÅFJÆR

SØSTERMARIHÅND

Svalheim 29.09.17

REVIDERING AV HANDLINGSPLAN FOR SLÅTTEMARK

Miljødirektoratet ser at mellomliggende areal blir viktig å inkludere i det videre oppfølgingsarbeidet.

Hovedfokuset til direktoratet vil fortsatt være på enger i jordbrukslandskapet

Men direktoratet vil også ha fokus på og utrede viktigheten av andre aktuelle mellomliggende areal i det åpne landskapet :

arealnettverk for arter

bufferområder som støtte for trua naturtype

Marka skytefelt, Farsund kommune, Vest-Agder

Svalheim 29.09.17

VIKTIGE MELLOMLIGGENDE AREAL:

Andre aktuelle enger i hverdagslandskapet:

- Mindre verdifulle enger i jordbrukslandskapet
- restaurerbare områder
- kantsoner/restområder
- englignende areal som; gamle plener, parker, veikanter, flyplasser, forsvarsanlegg, campingplasser, museer osv
- nyetablering av funksjonelle enger

HVORDAN KAN DE VÆRE NYTTIGE?

16.06.15

Robusthet i møte med endringer

Svalheim 29.09.17

Foto: Varden

Svalheim 29.09.17